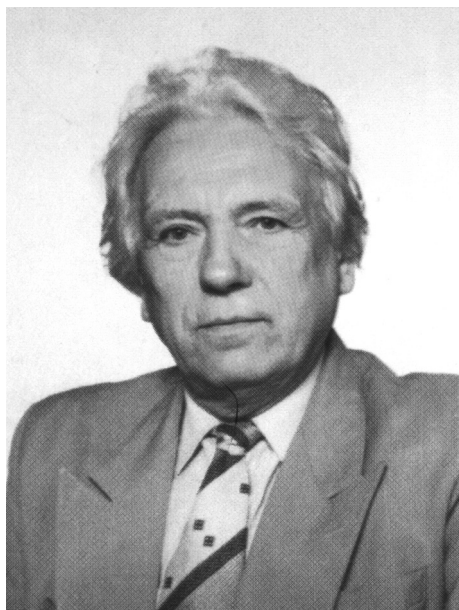

Подвижник української економічної наукової думки (До 80-річчя з дня народження С.М. Злупка)

Франкова земля воістину щедра талантами. Вона дарує світові вчених, обдарованих і славних синів і дочок України. До них по праву належить і Степан Миколайович Злупко, якому 15 липня 2011 р. виповнилося б 80 років. Подвижник української наукової думки, видатний економіст, дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, академік Академії економічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки України імені М.І. Туган-Барановського Львівського національного університету імені Івана Франка, головний науковий співробітник Інституту регіональних досліджень НАН України – такий далеко не повний перелік заслуг, які вирізняють цю постать з-поміж багатьох видатних осіб сучасності.

С.М. Злупко народився 1931 р. в с. Дорожів Дрогобицького району Львівської області. Закінчив школу в рідному селі, а згодом Дрогобицький учительський інститут. У 1951–1956 рр. навчався на історичному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка, а у 1958 р. вступив до аспірантури і достроково захистив кандидатську дисертацію «Аграрні програми політичних партій Галичини (кінець XIX – початок XX століття)». Того ж року вийшла з друку перша монографія молодого вченого «Ідейна боротьба навколо аграрно-селянського питання в Галичині (кінець XIX – початок XX століття)». З 1962 р. С.М. Злупко – доцент кафедри політичної економії Львівського державного університету. Чималий уже на той час науковий доробок став підставою для рекомендації його у 1964 р. до докторантури, але в травні 1965 р. С.М. Злупка було звідти відкликано за українські патріотичні погляди, яких він не приховував, відображав у своїх публікаціях та виступах на конференціях. Перебуваючи на науковій конференції в Москві, вчений у своєму виступі висвітлив особливості суспільно-економічної думки і національного руху в Україні на початку XX століття. Об'єктивне висвітлення цих подій не сподобалось тодішньому партійному керівництву держави, що привело до деяких його утисків, а потім і звільнення з посади доцента Львівського державного університету імені Івана Франка. У 1966 р. він подав до захисту докторську дисертацію «Економічна думка Галичини в другій половині XIX ст.», якої за тодішнього політичного режиму йому захистити не вдалося. У січні 1972 р. його було звільнено з університету.

Нова багатовекторна й плідна сторінка творчої біографії С.М. Злупка пов'язана з влаштуванням на роботу до Львівського відділення Ради з вивчення продуктивних сил УРСР АН УРСР (згодом Львівське відділення Інституту економіки АН УРСР та Інститут регіональних досліджень НАН України).

Прихід Степана Миколайовича в світ академічної науки, знайомство з майбутнім академіком НАН України, директором Інституту регіональних досліджень НАН України Мар'яном Івановичем Долішнім – стали поворотною віхою в його усій подальшій науковій кар'єрі. В стінах Інституту він пройшов шлях від молодшого до головного наукового співробітника. Саме тут в 1989 році він захистив докторську дисертацію на тему «Зайнятість населення та її регіональні особливості (методологія, методи, організація)». Згодом став членом спеціалізованої вченої ради ІРД НАН України із захисту дисертаційних робіт, долучився до видачі путівок у наукове життя багатьом кандидатам та докторам наук.

Висока відповідальність, принциповий професіоналізм, ініціативна позиція, з якими пов'язаний період науково-академічного життя С.М. Злупка, – яскравий приклад служіння вченого інтересам власного народу, праці на утвердження високих стандартів української науки. Особливо привертав увагу мобільний спосіб життя Степана Миколайовича. Він ніколи не відмовлявся від участі у конференціях, круглих столах, семінарах. З великим запалом виступав перед будь-якою аудиторією, включався в теледискусії, їздив з лекціями у найвіддаленіші міста і села Галичини. Він однаково рішуче своїми націотворчими ідеями запалював представників Києва, Донбасу, Одеси. Його радо вітали у США, Польщі, Росії, Німеччині. Це дозволяло не тільки самому здобувати повагу й пошану вітчизняних і зарубіжних науковців, але й стимулювало до творчого пошуку колег по роботі, «працювало» на імідж Інституту, робило його лідером в галузі наукових розробок, реалізації державної регіональної політики в Україні. Про високий авторитет львівської школи регіоналістики, її внесок у вирішення соціально-економічних проблем регіонів, свідчить присудження групі науковців Державної премії України в галузі науки і техніки. Почесне місце серед них заслужено зайняв С.М. Злупко.

Прокладаючи нові напрями в науці, Степан Миколайович демонстрував високу ерудицію в дослідженнях проблем науково-технічного прогресу, моделювання соціально-економічних процесів, інформатики, кібернетики, регіоналістики, застосування математики в економіці. Він активно включався в розробку проектів, пов'язаних з вивченням трудового потенціалу, зайнятості населення регіону, взаємодії людини і довкілля, охорони навколишнього середовища, регіональної економіки. Учений гідно заявив про себе в царині розвитку економічної україніки, і зокрема економічної думки України.

В 1990 р. вчений і педагог, доктор економічних наук С.М. Злупко повернувся до Львівського державного університету імені Івана Франка. У 1991 р. йому присвоєно звання професора. У квітні 1993 р. з ініціативи Степана Миколайовича в Університеті створюють кафедру економіки України, завідувачем якої він був до кінця свого життя.

Загалом, палітра наукових інтересів проф. С.М. Злупка була досить широка: теоретичні основи економіки; економічна історія та історія Української економічної думки; економіка України; застосування системно-кібернетичних методів у вивченні людського потенціалу, зайнятості та ринку праці; еконо-

мічна освіта й культура; регіоніка. Потужним внеском С.М. Злупка в українську науку є створення системної історії української економічної думки від найдавніших часів до сучасності з належною характеристикою головних етапів, напрямів і наукових шкіл, найвидатніших її представників. Степан Миколайович є також фундатором екогеномології – нового наукового напрямку, що досліджує проблему органічного взаємозв'язку в розвитку людини та довкілля. Вченому властиві широта теоретичних узагальнень, демократична спрямованість та емоційність.

Науковим пошукам Степана Миколайовича була притаманна безмежна любов до рідної землі, вони пронизані ідеями державної самостійності України. Праці професора С.М. Злупка широко відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Він є автором понад 1600 наукових, науково-популярних праць, навчальних посібників і підручників, опублікованих у Німеччині, Великій Британії, Канаді, США та інших країнах світу. Серед книг ученого потрібно відзначити такі: «Іван Франко – економіст» (1992), «Михайло Туган-Барановський (Український економіст світової слави)» (1993), «Українська економічна думка: Хрестоматія» (1998), «Економічна думка України: від давнини до сучасності» (2000), «Основи історії економічної теорії» (2001), «Основи екогеномології» (2003), «Історія економічної теорії» (2005), «Іван Франко та економічна думка світу» (2006), «Перехідна економіка: сучасна Україна» (2006), «Економічна історія України» (2006) тощо. Степан Миколайович став лауреатом Американського Біографічного інституту за «Відданість науці та вірність людським ідеалам» у царині «Видатного лідерства».

Життєвий і творчий шлях професора С.М. Злупка – це приклад натхненного служіння Україні, її народові та науці. У своїх численних наукових працях він надзвичайно палко відстоював національну ідею.

Професор С.М. Злупко був активним учасником відновлення Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Він очолював Економічну комісію НТШ, редагував її наукові видання. Степан Миколайович відомий широкій громадськості ґрунтовним дослідженням життя і творчості видатних вчених економістів та великих українців – М. Туган-Барановського, С. Подолинського, С. Слуцького. Наукові новаторства видатного вченого безперечно залишаться в пам'яті і справах його учнів, в його книгах, в історії економічної науки України. Українська наука завжди буде пам'ятати про свого видатного подвижника.

Надійшло 10.09.2011 р.